

NOVÝ ORIENT

ABSTRAKTY

ODBORNÝ
ČASOPIS
ORIENTÁLNÍHO
ÚSTAVU AV ČR
ROČNÍK 76/2021

1

CENA 110 Kč

Mnohé tváře čínského admirála

Zheng Heho námořní výpravy (nejen) v kontextu kulturní diplomacie ČLR

JAKUB HRUBÝ

Vylepšování a přepisování dějin je jedním z příznačných rysů čínské kulturní diplomacie. Tato tendence je ještě výraznější poté, co čínský prezident Xi Jinping vyhlásil svou ambiciózní rozvojovou a investiční strategii nazvanou Pás a cesta, jejímž deklarovaným cílem je oživení Hedvábné cesty a s ní spojené konektivity ve jménu všestranně výhodných obchodních vztahů. Líbivé narativy mírumilovné kulturní a technologické výměny, jež se pojí s pozemní i námořní Hedvábnou stezkou, mají být základem nových diplomatických a hospodářských vztahů. S historickou skutečností mají však tyto příběhy jen málo společného a často se jedná o účelové konstrukty, jež přikrašlují minulost tak, aby lépe odpovídala záměrům jejich tvůrců. Článek rozebírá mnohočetné narativy, jejichž ústřední postavou je Zheng He, mingský aunuch a admirál, jenž na počátku 15. století vedl sedm námořních výprav do Indického oceánu. Analýza těchto narativů ukazuje, jak je Zheng He využíván různými státními i nestátními, čískými i nečínskými aktéry k dosažení jejich specifických cílů, ať již se jedná o glorifikaci minulosti císařské Číny, legitimizaci čínského vlivu či potvrzení myšlenky mírového vzestupu ČLR mezi světové velmoci, anebo navázání výhodných ekonomických vztahů či legitimizace historické přítomnosti čínského etnika v jihovýchodní Asii jako konstitutivního elementu místních společností. Jako celek tak ukazuje komplexnost manipulace dějinami jako nástroje v procesu politické legitimizace a vytváření identit nejen v Číně, ale i jinde ve světě.

Jóga jako nástroj kulturního nacionalismu v soudobé Indii

ZDENĚK ŠTIPL

Článek si klade za cíl představit jógu jako nástroj, který k dosažení svých cílů využívají političtí reprezentanti soudobého indického nacionalismu. V první části je stručně nastíněn historický vývoj jógy, a to od jejích počátků až po moderní dobu, kdy se stala populárním typem fyzického cvičení po celém světě. Výklad upozorňuje na zásadní proměny jógy během jejích jednotlivých vývojových etap i na skutečnost,

že současná globalizovaná jóga má s původní jógovou tradicí v Indii společného jen velmi málo, protože své aktuální podoby nabyla až v průběhu 20. století, a to pod vlivem západního obratu k pěstování kultu těla a zdravému životnímu stylu. Druhá část článku popisuje události, jež na popud indického premiéra Naréndry Módího vedly k ustavení Mezinárodního dne jógy v roce 2014, představuje způsob slavení tohoto svátku v Indii a také analyzuje důvody, kvůli nimž současná indická vláda jógu podporuje do takové míry, že z ní vybudovala státní kult. Článek nabízí vhled do jednoho z aktuálních a značně kontroverzních témat politického i kulturního dění v soudobé Indii.

Bosenské pyramidy Slunce a bosňácký nacionalismus

SOŇA DVOŘÁČKOVÁ

Archeologie je vědním oborem, který je nucen pohotově reagovat na aktuální společenské klima. Archeolog sám je produktem své doby a není tak schopen aktuální společenský diskurz zcela pominout. Z minulosti navíc existuje dostatek příkladů, kdy badatelé své poznatky museli upravovat podle konkrétního politického zadání. Archeologie tak často sloužila k obhajování různých nacionalistických nároků, především těch územních. Předložený článek je případovou studií z jihoslovanského prostoru. Na příkladě tzv. bosenských pyramid ukazují, že archeologie je v podmínkách nestabilní společensko-politické situace pro národní požadavky využitelná i v dnešní době.

Hľadanie slovenského stredoveku alebo raný stredovek medzi nacionalizmom, mýtom a vedou

HANA CHORVÁTOVÁ

Text má snahu poukázat na širší problémy tvorby mýtů a zneužívání historie vo verejnom, hlavne politickom, priestore Slovenska. Text je rozdelený na dve časti. V prvej sa objavuje snaha poukázat na korene „mýto-tvorby“ v slovenskej historiografii v diele J. M. Hurbana Slovensko a jeho život literárny. V Hurbanovom diele nachádzame tematické okruhy, ktoré sa až do súčasnosti objavujú v historických alebo literárnych prácach pri spracovaní najmä najstarších slovenských národných dejín. Druhá časť textu sa venuje nedávnomu objavu pozlátených plakiet s kresťanskými motívami, ktorý rozprúdil diskusiu o počiatkoch národných dejín Slovenska, reakcie politikov na daný objav a tiež na rozpoltenosť slovenských historikov. Paradoxom slovenskej historiografie je, že samotní historici pôsobiaci v oficiálnych akademických inštitúciách sa podieľajú na tvorbe niektorých mýtů a zneužívaniu súčasnosti do minulosti.

Salafismus a ideologická instrumentalizace teologické koncepce *tawhídu*

PAVEL ŤUPEK

Studie se zabývá tím, jakým způsobem saúdskoarabský režim využíval teologickou doktrínu tzv. *tawhídu* k legitimizaci své vlády i k prosazení svých politických a mocenských zájmů. Ukazuje, jak se tato doktrína nakonec obrátila proti režimu, což byl jeden z hlavních důvodů, vedle těch ekonomických, který jej donutil razantně přehodnotit roli náboženství v saúdské společnosti a politice.

Husitství jako politikum za první republiky

PAVLÍNA CERMANOVÁ, PAVEL HELAN

Odkazy na české středověké dějiny, a to především na husitství, hrály důležitou roli při formování identity nového Českého a posléze Československého státu. Staly se symbolem vzdoru a zejména národní emancipace nového státu, a to i s přihlédnutím na konfesní problematiku performativního odklonu od katolické církve. Husitství se v průběhu 20. století ukázalo jako velmi příhodný materiál k státotvorné, nacionalistické a propagandistické instrumentalizaci. Tato studie si klade za cíl vysledovat, jakým způsobem vstupovalo husitství do politických ideologií a jejich prezentací, jak se měnily obrazy husitství v závislosti na politické konstelaci a jakými proměnami prošla dynamika jejich používání v první polovině 20. století. Dobovou prezentaci husitských dějin a jejich hlavních aktérů chápeme jako umělé konstrukty, jež ze své podstaty redukují dějinnou komplexitu na výsledný obraz, který naplňoval aktuální společenskou a politickou poptávku.

Revizionistické reflexe v japonském komiksu na konci tisíciletí

ANNA KŘIVÁNKOVÁ

V Japonsku je historický revizionismus asociován primárně s událostmi 1. pol. 20. stol., konkrétně s téměř patnáctiletým konfliktem, během nějž japonská armáda postupně okupovala velkou část jihovýchodní Asie. Debata o legitimitě válečné kampaně a zločinech spáchaných na civilním obyvatelstvu dobytého území je dodnes živá a prostoupila i do populární kultury – mj. do komiksu *O válce* (Sensóron) Kobajashiho Jošinoriho, jenž svého času způsobil mezinárodní skandál. Navzdory své kontroverzi však tento komiks i jemu podobné lze chápat spíše jako hysterickou reakci ultrakonzervativních kruhů na daleko smířlivější postoj japonské veřejnosti i vstřícné kroky japonské vlády vůči sousedním zemím, než jako známku markantně silícího nacionalismu.

Zapomeňme na minulost!

Výklad událostí „indonéské tragédie“ roku 1965 očima Nového pořádku a jeho dědiců

TOMÁŠ PETRŮ

Tento článek předkládá shrnutí událostí v Indonésii noci na 1. října 1965, kdy v Jakartě došlo k atentátu na šest pravicových generálů, a následujícího krvavého vývoje v podobně celonárodního masakru komunistů a jejich sympatizantů. Jeho hlavním cílem je však poskytnout přehled různých a mnohdy si odporujících historických interpretací. Zvláštní zřetel při tom text klade na výklad tohoto historického milníku režimem *Orde Baru* (Nový pořádek), který ukončil předchozí vládu prezidenta Sukarna a z dramatu těchto událostí vzešel jako jednoznačný vítěz a autoritářským způsobem vládl Indonésii až do roku 1998. Z této své pozice pak logicky určoval, jakým způsobem se o krveprolití bude referovat v učebnicích a veřejném prostoru – v podobě naprosté dehonestace komunistů, na jejichž údajné vině a „obraně národa“ před nebezpečím komunismu založil svou legitimitu.

Dědictví a tradice: Martin Luther a Thomas Müntzer ve východoněmecké politice dějin

MARTIN NODL

Základní problém politiky dějin NDR spočíval ve skutečnosti, že od svého počátku vědomě popírala kontinuitu s bývalým německým státem a s německými dějinami. Po odmítnutí odkazu vilémovského Německa a zejména Třetí říše se k dějinné identifikaci naopak nabízely německá reformace a německá selská válka. V případě reformace bylo její předností, že přesahovala úzce německý dějinný rámec, čímž vyhovovala východoněmeckému dělnicko-rolnickému internacionalismu. Identifikovat se s progresivní tradicí německé reformace pro východoněmecký stát znamenalo vyrovnat se s postavou Martina Luthera. Obraz Martina Luthera proto prodělal v rozmezí 60. až 80. let 20. století ve východoněmeckém prostředí několik zásadních změn od naprostého odmítnutí Luthera jako nositele náboženského obsahu k pozdější adoraci Luthera jako průkopníka sociální revoluce. Legitimizace NDR prostřednictvím státem utvářené, státem financované a zároveň státem striktně kontrolované paměti po čtyřicet let velmi dobře plnila svůj účel. Dějiny reformace a německé selské války v NDR sloužily jako historický argument pro společenské oprávnění existence „mírového státu“ dělníků a rolníků, který podle východoněmeckých ideologů vědomě navazoval na revoluční tradice. Ačkoli NDR ve „válce o dějiny“ nad NSR v 50. a 60. letech jasně vítězila, nakonec boj skončil ve prospěch NSR, což se projevuje mimo jiné dnešním odmítnutím konceptu německé selské války a německé reformace jako raně buržoasní revoluce.